

VERENALKOHOLIMÄÄRITYKSET VALOKEILASSA

Alkoholitutkijain seura järjesti 10. lokakuuta 1995 seminaarin aiheesta liikenne ja alkoholi-määritykset. Aihe on ajankoh-tainen, koska vuosi sitten eduskunta hyväksyi uuden lain, jonka mukaan henkilö voidaan tuomita rattijuopu-muksesta hengitysilman pu-hallusnäytteen alkoholipitoi-suuden perusteella. Sisäasi-ainministeriö on asettanut työ-ryhmän, jonka tehtävänä on selvittää, millaisia riittävän luotettavia puhallusnäytteiden alkoholipitoisuutta analysoivia laitteita tarvitaan ja miten näytteiden keruu ja dokumen-tointi poliisin toimesta järjes-tettäisiin. Työryhmän jäsen, Helsingin yliopiston oikeus-lääketieteen professori Antti Penttilä arvioi kuluvan vielä

pari vuotta, ennen kuin puhal-lusnäytteisiin perustuvia tuo-mioita langetetaan Suomessa. Tarkoitus on hankkia ainakin parikymmentä mahdollisim-man luotettavaa ns. evidential-tasoista laitetta.

Kansanterveyslaitoksen ve-renalkoholilaboratorion johta-ja Ralph Lindbohm kertoi vuo-tuisten verenalkoholimääritys-ten määrän pudonneen viime vuosien aikana yli 30 000:sta runsaaseen 20 000:een. Noin viidessä prosentissa näistä ve-renalkoholilaboratorio tekee poliisin pyynnöstä takaisinlas-kennan. Siinä arvioidaan, mi-ten paljon korkeampi veren al-kolipitoisuus on ollut tapahtu-mahetkellä näytteenottohet-keen verrattuna. Nykyisen käytännön mukaan tämä teh-

dään tietyin ehdoin, kun naut-timisen päättymisestä tapahtu-mahetkeen on kulunut vähin-tään kaksi tuntia. Dosentti Pe-ter Eriksson Alko-Yhtiöiden biolääketieteen osastosta kat-soi tämän ajan olevan liian ly-lyt, koska joskus kiinniotto-hetkellä veren alkoholipitoi-suus voi vielä jopa nousta. Tä-män perusteella hän esitti, että takaisinlaskentaa pitäisi käyt-tää vasta sitten, kun on kulunut vähintään neljä tuntia tapahtu-man ja verenottohetken välillä.

Tilaisuuteen osallistui noin 25 seuran jäsentä, jotka hyvin aktiivisesti osallistuivat esitys-ten jälkeiseen keskusteluun.

KAI LINDROS

ICAA:N KONGRESSI SAN DIEGOSSA

Vuosittain järjestettävien insti-tuuttien ohella International Council on Alcohol and Addic-tions järjestää joka kolmas vuosi kansainvälisen kongres-sin, joka on mittasuhteiltaan selvästi instituutteja suurempi. Osasyynä tähän on se, että kongresseissa alkoholi- ja huu-measiat ovat saman sateenvar-jon alla.

Tämänkertaisen kongressin, järjestyksessään 37:n, pi-topaikkana oli San Diego ja sen yleisteenä oli maailmanlaa-juisten siltojen rakentaminen.

Jonkinlaisen kuvan kongressin laajuudesta antaa se, että esiintyjälistalla oli yli 400 pu-hujaa ja että osanottajia oli kai-ken kaikkiaan lähes 1 000 noin 60 eri maasta.

Kongressi työskenteli yleis-istunnoissa, suurissa istun-noissa (samanaikaisesti kolme rinnakkaisistuntoa) ja työryh-missä (yhteensä 22). Jokainen päivä alkoi yleisistunnolla. Maanantaina kysyttiin lähiajan tavoitteiden perään sekä myös sitä, olemmeko oikealla tiellä. Tiistaina pohdittiin olemassa

olevan tietämyksen muutta-mista kustannuksiltaan tehok-kaaksi ja sosiaalisesti hyödyli-liseksi ehkäisyksi ja hoidoksi. Keskiviikkona olivat vuorossa paikallistason mahdollisuudet edistää terveyttä ja turvalli-suutta. Torstaina puhuttiin hoi-tomalleista suhteesta todelli-suuden moninaisuuteen, per-jantain yleisistunnossa oli vuo-rossa keskustelu huumekont-rollista siten, että puheenvuo-roja kuultiin tasamääräisesti sekä liberalisointia kannatta-vilta että sitä vastustavilta.

Ryhtiä kongressille oli pyritty antamaan myös teemoittamalla eri päivät. Niinpä maanantain yleisteemana oli maailman tila – onnistumiset ja epäonnistumiset alkoholi-, tupakka- ja huumepolitiikan tavoitteiden saavuttamisessa. Tiistai oli omistettu tutkimuksen ja evaluoinnin uusille trendeille, keskiviikko ehkäisylle ja paikallistason toiminnalle. Torstain teemana olivat uudet suunnat puuttumisessa riippuvuuteen ja viimeisen kongressipäivän yleisteemaksi oli valittu politiikka ja siihen liittyvät kysymykset – liberalisointi, kieltolaki ja väliuodot: mitä kasaantuvat kokemukset kertovat. Missä määrin tämänkaltaisen teemoittelu sitten toimi, on toinen asia. Aamupäivän yleisistuntoihin ja iltapäivien suuriin istuntoihin se oli selvästi vaikuttanut, mutta viimeistään työryhmien kokousten sisältö määräytyi ensi sijassa työryhmien omista teemoista ja niihin tarjotuista papereista.

Suuret kongressit ovat aika kaoottisia ja niiden tieteellinen anti on usein varsin epätasaista. Niin oli nytkin. Toisaalta tietynlainen epäsuhta on sisäenrakennettuna ICAA:n kongresseihin sikäli, että kyseessä ei ole tieteen tekijäin tapaaminen vaan kongressien tasa-arvoisina osanottajina ovat myös erilaiset viranomaiset, käytännön toimijat ja hoitoväki. Itse asiassa koko osanottajajoukossa tutkijat ovat selvä vähemmistö. Yksi kongressin tehtävistä onkin tarjota mahdollisuus tavata erilaisia ihmisiä sekä toimia markkinapaikkana erilaisille näkemyksille ja lähestymistavoille. Tässä suhteessa on olennaista todeta, että ICAA:n kongressit ja

instituutit kuuluvat niihin varsin harvoihin tilaisuuksiin, joissa on mahdollisuus tavata varsin monia ja monista eri maista peräisin olevia kolmannen maailman edustajia. Työryhmien kannalta moninaisuus on kyllä jonkinlainen ongelma siinä mielessä, että instituutien yhteydessä kokoonnuttaessa paikalle saapuu vuodesta toiseen perusosanottajajoukko, mikä mahdollistaa tulevien kokousten suunnittelun ja sisällöllisen suuntaamisenkin. Sen sijaan kongresseissa tämänkaltaista jatkuvuutta ei juuri esiinny. Näin ollen niille, jotka osallistuvat työryhmien toimintaan vain kongresseissa, saattaa syntyä hyvinkin väärä mielikuva työryhmien normaaleista kokoontumisista.

Amerikkalaiset järjestäjät olivat nähneet paljon vaivaa kongressin järjestämisessä. Verrattaessa tämänkertaista kongressia muihin vastaaviin aikaisempiin kongresseihin voidaan sanoa järjestäjien onnistuneen tehtävässään varsin hyvin. Jonkin verran kritiikkiä kuultiin toki kokouspaikasta. Kun oltiin yliopiston kampuksella, olivat kokoustilat verraten kaukana toisistaan ja kaikkia ei liikunta innostanut. Toiseksi, osa osanottajista oli majoittunut kampukselle, osa sen laidalla oleviin hotelleihin, mikä vaikeutti jonkin verran kanssakäymistä.

Kongressin yhteydessä pidettiin myös ICAA:n yleiskokous, jossa keskeiseksi tapahtumaksi ei muodostunut siltojen rakentaminen vaan pikemminkin niiden repiminen. Jo etukäteen tiedettiin, että johtajiston vaalista tulisi tavallisuudesta poikkeava, koska johtajistoon ehdolle asetettuja oli 7 enemmän kuin paikkoja oli ja-

ossa. Tässä ei sinänsä ole mitään kummallista, sillä useimpien järjestöjen johto valitaan äänestysten tuloksena. ICAA:n osalta tilanne oli kuitenkin täysin uusi, sillä aikaisemmissa yleiskokouksissa ICAA:n jäsenistölle on esitetty valintakomitean neuvottelema ehdokaslista, jonka yleiskokous sitten on suennut. Tällä kertaa johtajiston listasta ei ollut onnistuttu/haluttu sopia etukäteen ja niin edessä oli ICAA:n historian ensimmäinen äänestys. Tilanteen poikkeuksellisuutta kuvaa hyvin sekin, että äänestyskäytännön laillisuuden turvaamiseksi ICAA:n toimisto oli katsonut parhaaksi tuottaa paikalle sveitsiläisen lakimiehen.

Koska johtajistosta äänestetään suljetuin lipuin, ei ulkopuolisella ole muuta mahdollisuutta kuin todeta äänestyksen tulos ja esittää siitä jonkinlainen tulkinta. Lyhykäisyydessään lopputulemana oli, että johtajistoa puhdistettiin suorasukaisella toiminnalla muun muassa pohjoismaisista ja raittiusjärjestöjen edustajista. ICAA:n johtajiston ulkopuolelle jäivät Systembolagetin toimitusjohtaja ja ICAA:n Alcohol policy -ryhmän vetäjä Gabriel Romanus Ruotsista, Addiction Research Foundationin tutkimusjohtaja Robin Room Kanadasta, Brian Hore Englannista, joka on vetänyt ICAA:n Alkoholi- ja huumehoitoa käsittelevää työryhmää, ranskalainen Jean Calvet sekä ruotsalainen ja tanskalainen raittiusliikkeen ehdokas. Tulos oli selvä selkävoitto ICAA:n Lausannen toimistolle ja sen kanssa liittoutuneelle arabimaailmalle. Missä määrin kyseessä oli Pyrrhoksen voitto, nähdään myöhemmin, sillä ainakin Pohjoismaiden raittius-

järjestöjen piirissä elää voimakas kapinamieliala. Tilanne on myös Ruotsin osalta varsin ongelmallinen, koska sillä ei enää ole ainoatakaan edustajaa ICAA:n johtajistossa, kun taas Norjasta on kaksikin edustajaa ja Suomesta yksi.

Johtajiston vaalissa ei tietenkään ollut kysymys pelkistä henkilöistä. Kyseessä oli ennen muuta linjanveto sen suhteen, annettaisiinko alkoholi-teollisuuden järjestöille mahdollisuus liittyä ICAA:n täysivaltaiseksi jäseniksi. Kun ICAA:n yleiskokous ensin oli näyttänyt vihreätä valoa alkoholiteollisuuden jäsenyydelle, oli johtajiston vaalituloskin jo ennakoitavissa. Toinen seikka, jota vaalin tulos heijastanee, on huumeille ja alkoholille an-

nettava painoarvo ICAA:n tulevassa toiminnassa.

Suurten kokousten yhteyteen järjestetään monenlaisia oheiskokouksia. Yksi San Diegon kongressin liitännäiskokous oli Berkeleyssä kongressin jälkeen järjestetty Prevention Research Centerin ja Alcohol Research Groupin toiminnan esittelytilaisuus. Lyhykäisyydessään kumpikin ryhmä näyttää olevan voimissaan. Alcohol Research Groupin seuraavan viiden vuoden rahoitusta pidettiin varmana, ja Prevention Research Center on supistumassa, mutta vain palatakseen alkuperäiseen kokoonsa.

Alcohol Research Groupin ohjelmassa ovat muun muassa alkoholin käytön riskikäyrät, varoitusmerkinnät, alkoholin

liittyminen väkivaltaan, juomatavat ja asenteet eri etnisisä ryhmissä, ensiapuasemilla tehtävät tutkimukset, alkoholi-ongelmaisten löytämiseen tarkoitettujen instrumenttien kehittäminen ja varsin lukuisa joukko alkoholi- ja huumepotilaiden hoitoon liittyviä hankkeita.

Prevention Research Centerin tutkimusohjelmassa taas ovat paikallistason vaikuttaminen, hoidon kustannukset, työpaikoilla tehtävä ehkäisytoiminta, nuorison alkoholin käyttö, mainonnan vaikutukset, vastuullinen anniskelu, alkoholipolitiikan vaikutukset ja erilaisten matemaattisten mallien kehittäminen.

ESA ÖSTERBERG

ELÄMÄ JA TYÖELÄMÄ

Suurtyöttömyyden luulisi johtavan työssä menettäneiden surkutteluun. Mutta ei, käynnissä olevasta keskustelusta voisi päätellä, että työssäolo se vasta raskasta on. Tarinoita työttömän elämän helppoudesta ja kannustinloukuista syntyy kuin sieniä sateella.

Palkkatyön raskauden valittelu ei ole uutta, se on yhtä tärkeä työkuultuurin osa kuin pomojen haukkuminen. Tutkijatkin ovat perinteisesti kuvanneet työpaikat ruumiin ja hengen vankiloina; tässä hengessä Leena Eräsaari kutsuu virkailijoiden työhuoneita sulleiksi vasta ilmestyneessä väitöskirjassaan.

Lama ja löysien poisottaminen tekee työn kurjuuden valittelusta entistä uskottavamman. Helsingin Sanomat julkaisi jokin aika sitten laajan jeremiadin, jonka ingressi kertoo oleellisen: ”Yhä useammalla työpaikalla on liian vähän työntekijöitä. He ovat huonokuntoisia, stressaantuneita, ahdistuneita. Heillä on liian paljon töitä.” Työttömän talossa työstä pitää puhua kuin köydestä. Moniko työtön enää edes haluaa töihin?

Meillä on niin huono omatunto työttömyyden takia, että sen erityinen tutkiminen on melkein lopetettu. Asko Mäki on laskenut, että Sosiologia-

lehden vuosien 1990–94 numeroissa oli vain kahden kirja-arvostelun verran tekstiä työttömyydestä.

Timo Airaksinen väittää, että olemme unohtaneet, että sanan alkuperäisessä merkityksessä työ on raadantaa, jonka tavoitteena on maailman muuttaminen paremmaksi ja ympäristön muokkaaminen elinkelpoiseksi. Työ on tuottamista ja samalla itsensä kuluttamista korvausta vastaan. Työn siis kuuluukin olla niin kauheata kuin tutkijat kertoivat.

Aina 1800-luvun lopulle saakka jokainen mies, joka joutui elättämään perheensä